

VỀ PHÁP LỆNH CHUYÊN GIAO CÔNG NGHỆ NƯỚC NGOÀI VÀO VIỆT NAM

VŨ CAO DÀM

Tiếp theo Luật đầu tư nước ngoài, Pháp lệnh chuyên giao công nghệ từ nước ngoài vào Việt Nam (sau đây gọi tắt là Pháp lệnh) vừa được Hội đồng nhà nước công bố.

Đây là một đảm bảo Pháp luật cho các hoạt động chuyên giao công nghệ qua đường thương mại hoặc không qua đường thương mại nhưng có ràng buộc về quyền và nghĩa vụ giữa các bên.

Pháp lệnh đánh dấu bước phát triển mới trong hoạt động chuyên giao công nghệ ở Việt Nam. Trước đây, Việt Nam đã nhận nhiều công nghệ từ nước ngoài chủ yếu thông qua các hiệp định hợp tác tương trợ với các nước anh em và bạn bè. Sự hợp tác và tương trợ ấy đã giúp Việt Nam xây dựng được những cơ sở vật chất — kỹ thuật ban đầu cho sự nghiệp công nghiệp hóa.

Ngày nay, với sự công bố Luật đầu tư nước ngoài, với xu thế hợp tác quốc tế ngày càng mở rộng, bên cạnh những quan hệ tương trợ không thanh toán, hoạt động chuyên giao công nghệ sẽ được phát triển đa dạng hơn thông qua đường thương mại, hoặc không thông qua đường thương mại. Nó đòi hỏi những đảm bảo pháp luật về quyền, nghĩa vụ và lợi ích giữa các bên.

Hoạt động chuyên giao công nghệ được điều chỉnh trong Pháp lệnh được bao quát trên một phạm vi rất rộng, gồm việc chuyên giao không hoặc có kèm lixăng; không hoặc có đi theo đầu

tu vốn. Như vậy trên cách hiểu thông thường của thị trường quốc tế, hoạt động chuyên giao công nghệ được điều chỉnh theo Pháp lệnh này chỉ bao gồm « phần mềm » của công nghệ, đó là những kiến thức về kỹ thuật và quy trình công nghệ, bí quyết, công thức, v.v... Còn việc trao đổi « phần cứng » của công nghệ, như máy móc, thiết bị thì được thực hiện thông qua các quan hệ mua bán thông thường.

Thể hiện sự đổi mới rất căn bản trên quan niệm về một nền kinh tế nhiều thành phần ở Việt Nam, căn cứ trên tính đặc thù của các bên giao công nghệ hoặc bên nhận công nghệ, Pháp lệnh bảo đảm quyền chuyên giao công nghệ giữa mọi chủ thể pháp lý, bất kể đó là một tổ chức có tư cách pháp nhân hoặc một thể nhân. Theo Pháp lệnh, mọi nhà kinh doanh hoạt động trên đất nước Việt Nam (không phân biệt là người Việt Nam hoặc người nước ngoài) đều có quyền nhận công nghệ trên danh nghĩa cá nhân trong quan hệ với các nhà công nghệ bên ngoài nước Việt Nam. Các quan hệ này có thể nằm trong hoặc nằm ngoài khu vực kinh tế quốc doanh.

Điều cần lưu ý là Pháp lệnh chuyên giao công nghệ nhằm đối tượng điều chỉnh là các hoạt động chuyên giao quyền sở hữu và sử dụng các sáng chế và giải pháp hữu ích, các bí quyết, qui trình, công thức, còn việc bảo hộ bản thân

quyền sở hữu các đối tượng ấy là thuộc một văn bản pháp luật khác: Pháp lệnh Sở hữu công nghiệp.

Trừ trường hợp chuyển giao công nghệ không thanh toán và không có ràng buộc các bên về quyền và lợi ích, mọi trường hợp chuyển giao khác đều được cam kết bằng văn bản hợp đồng. Văn bản này sẽ là cơ sở pháp lý để khiếu nại và giải quyết các vướng mắc hoặc tranh chấp nảy sinh trong quan hệ giữa các bên đương sự.

Giá cả mua bán công nghệ là một vấn đề phức tạp. Trước đây nhiều nước thanh toán với nước ta một khoản phần trăm tổng giá trị máy móc thiết bị, hiện trong đó bao gồm cả giá cho chuyển giao công nghệ. Cách thanh toán kiểu đó có nhiều bất hợp lý, nó không khuyến khích mua được những công nghệ tiến bộ. Để tạo thuận lợi cho các bên chuyển giao công nghệ, Pháp lệnh dành quyền cho các bên được định giá mua bán công nghệ theo nguyên tắc thỏa thuận, đồng thời cũng dành quyền để các bên thỏa thuận các phương thức thanh toán: trả gộp (lumpsum) hoặc trả theo kỳ vụ (royalty). Nhiều người phản vấn rằng phương thức định giá theo thỏa thuận có thể gây thiệt hại cho một bên nào đó? Chúng tôi thấy không đáng ngại, bởi vì tuy không có giá cố định trên thị trường mua bán công nghệ, nhưng yếu tố cạnh tranh giữa các nhà kinh doanh công nghệ sẽ điều chỉnh hành vi của họ, hơn nữa những người mua công nghệ có thể sử dụng tư vấn của các tổ chức tư vấn chuyển giao công nghệ trong nước và ngoài nước.

Nhiều người ở nước ngoài thường rất quan tâm đến sự phiên hà về thủ tục ký kết và chuẩn y các hợp đồng chuyển giao công nghệ. Điều này đã được Pháp lệnh xem xét. Pháp lệnh đã quy định việc phân cấp chuẩn y đối với các hợp đồng, không nhất thiết mọi hợp đồng chuyển giao công nghệ đều phải đệ trình để một cơ quan chức năng trực thuộc Hội đồng bộ trưởng chuẩn y. Việc phân cấp sẽ được quy định trong một Nghị định của Hội đồng bộ trưởng hướng dẫn thi hành Pháp lệnh. Tất nhiên sự phân cấp trong chuẩn y hợp đồng chuyển giao công nghệ chưa thể loại trừ hết các loại phiên hà do Hải quan, Tài chính và các cơ quan khác có liên quan. Do vậy cần phải có sự chỉ đạo chặt chẽ hơn của Hội đồng nhà nước và Hội đồng bộ trưởng để giải quyết một cách đồng bộ những loại vấn đề tương tự.

Pháp lệnh cũng quy định việc khuyến khích hoặc ưu đãi đối với những công nghệ được ưu tiên, và cũng quy định Hội đồng bộ trưởng công

bố chính sách ưu tiên nhập công nghệ trong mỗi giai đoạn cụ thể, theo đó các bên chuyển giao công nghệ có thể đệ trình cơ quan nhà nước có thẩm quyền xem xét cho hưởng các quyền ưu đãi.

Pháp lệnh chuyển giao công nghệ là một đảm bảo pháp lý quan trọng, tạo điều kiện mở rộng cửa cho các tổ chức và cá nhân nước ngoài chuyển giao công nghệ vào Việt Nam; dành cho họ quyền hợp tác với bất kỳ tổ chức và cá nhân nào mà họ muốn, bất kể tổ chức và cá nhân ấy là của nhà nước hoặc tư nhân, miễn là hoạt động của họ nhằm nâng cao năng lực công nghệ trên đất nước Việt Nam, tạo điều kiện cho các nhà kinh doanh ở Việt Nam — có thể là nhà kinh doanh Việt Nam hoặc nhà kinh doanh nước ngoài đầu tư vào Việt Nam — đủ sức sản xuất những sản phẩm dành được vị trí cạnh tranh trên thị trường thế giới.

Biên tập: Ngô Tiến Phúc

